

„Přístup“ zvenčí, ale „dovnitř“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2011](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2011](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 25. 7. 2011
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 25. 7. 2011

„Přístup“ zvenčí, ale „dovnitř“

Reaktivita předpokládá, že nějaké jsoucno-subjekt je s to se aktivně, prakticky vztáhnout k něčemu (nějakému jinému jsoucnu) mimo sebe, tj. vztáhnout se k tomu, přistoupit k tomu zvenčí (a tedy nutně zprvu jen k povrchu). Pokud přijmeme ono rozlišování mezi jsoucnými pravými a nepravými, tj. pokud budeme u pravých jsoucnů předpokládat jejich sjednocenost zevnitř, musíme ergo počítat s jejich „nitrem“. A nyní se před námi ukazuje závažný problém: přistupuje-li pravému jsoucno-subjekt (ve svém reagování a tedy ve své aktivitě zvenčí) k jinému pravému jsoucnu (k jiným pravým jsoucnům), je schopno resp. může být schopno nějak reagovat také na jejich nitro, na jejich vnitřní stránku? Jistě nikoli přímo, protože principiálně jde o přístup zvenčí. Ale máme přece zkušenost (ovšem je to lidská zkušenost), že jsme skutečně schopni reagovat i na nevyslovené námitky nebo otázky, protože jsme s to se jich „domyslet“. Takové domýšlení něčeho, co není přístupno zvenčí (protože to nebylo přímo znějněno), zajisté nemůžeme předpokládat na nižších úrovních, neboť myšlení (a tedy také domýšlení) je – pokud víme – vyhrazeno nám lidem. Ale cožpak nemůže něco podobného shledávat také u jiných tvorů? A nejde jenom o zdomácněná zvířata nebo ptáky (ovšem už tam jsou časté ty hloupé námitky, že sami sebe promítáme do nich – odkud se bere ten podivný odpor?), ale je tu mnoho jiných, docela nápadných jevů i v oblastech, kde intervence člověka je nejen nepravděpodobná, ale přímo nemožná (zejména když jde o jevy zřejmě prastaré, z dob, kdy ještě lidí vůbec nebylo), jako tomu je třeba v říši hmyzu. Ale můžeme jít i dál a do nižších úrovní. A moje poslední, nepochybně podivná (a některé fyziky jistě pobuřující) poznámka: není možné nebo myslitelné, že i nejmenší tzv. částice (ve skutečnosti ovšem také dějící se události) jsou schopny se i vnitřně adaptovat, přizpůsobovat prostřední do něhož vznikají (do něhož se „rodí“), takže právě touto schopností pak mohou „klamat“, „mást“ vědce, příliš spoléhající na statistiky a tuto „adaptibilitu“ („přizpůsobivost“) interpretující jako nutnost a příčinnost?

(Písek, 110725-1.)